

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **B. A. T.**
státní příslušnost: V.
t. č. pobyttem X
zastoupen Mgr. Markem Sedlákem, advokátem
se sídlem Milady Horákové 1957/13, 602 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**
poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 4. 2022, č.j. X,
takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 4. 2022, č. j. X, *se ruší* a věc *se vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný *je povinen* zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8.228 Kč do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Marka Sedláka, advokáta se sídlem Milady Horákové 1957/13, 602 00 Brno.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu. Neshledal u něj důvody pro udělení azylu. A vyloučil ho z doplňkové ochrany kvůli trestnímu odsouzení. Žalobce ovšem namítá, že žalovaný porušil jeho právo na právní pomoc. A nezohlednil v potřebné míře individuální okolnosti, pokud dospěl k závěru, že trestná činnost žalobce je důvodem pro

jeho vyloučení z doplňkové ochrany. Krajský soud proto musel posoudit, zda žalobce tyto námitky vznáší důvodně.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

2. Žalobce podal dne 11. 2. 2022 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Důvodem žádosti byl strach z hrozeb, kterým by ve Vietnamu čelil od věřitele a propuštěného (zpět do země původu vyhoštěného) spolupachatele drogové trestné činnosti.
3. Žalobce pobýval v Česku od roku 2006. Vycestoval sem za účelem studia. Po jeho ukončení změnil účel pobytu na podnikání. V roce 2014 získal povolení k trvalému pobytu, které měl do roku 2017. V tomto období matka žalobce onemocněla rakovinou a potřebovala peníze na léčbu. Ve Vietnamu se hradí z vlastních prostředků. Žalobce si proto půjčil 1.000.000 Kč. Věřitel mu je ale poskytnul pod podmínkou, že pro něj bude pěstovat marihuanu. Žalobce stihl splatit 500.000 Kč. Pak je ale chytli. Ještě ve vazbě, v níž byl od října 2017, mu měl daný věřitel vyhrožovat, že mu ve Vietnamu ublíží, jestli mu zbytek dluhu nesplatí.
4. Krajský soud v Praze na konci roku 2018 žalobce odsoudil za zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Uložil mu za to trest odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby pro daný trestný čin v trvání šesti let. Vrchní soud v Praze poté v dubnu 2019 žalobci původně uložený trest ještě snížil na čtyři roky. Shledal šestileté odnětí svobody nepřiměřeně přísným trestem. Žalobce byl totiž doposud bezúhonný a vystupoval v trestním řízení v roli spolupracujícího obviněného, ve které přispěl k objasnění trestné činnosti. V hierarchii organizované skupiny navíc nebyl hybnou silou či organizátorem. Jen vykonával nájemní práci tzv. „zahradníka“.
5. Žalobce nastoupil k výkonu trestu, ze kterého jej podmíněně propustil Okresní soud v Nymburce dne 15. 10. 2020. Zkušební dobu stanovil na pět let. Kvůli své trestné činnosti žalobce již neměl povolení k trvalému pobytu. Vyhoštění nedostal. Po propuštění mu stále prodlužovali výjezdní příkaz kvůli pandemii Covidu-19. Jakmile mu řekli, že už mu ho neprodlouží, požádal o azyl. Neúspěšně také zkoušel získat vízum strpění.
6. Dne 20. 4. 2022 proběhlo seznámení žalobce s podklady pro vydání rozhodnutí. Žalobce se s nimi seznámit nechtěl. Ani nenavrhl jejich doplnění. Neuvedl poté žádné skutečnosti nebo nové informace, který by žalovaný měl vzít v potaz. Žalovaný měl od 21. 4. 2022 ve spise založené rozhodnutí pod č. j. X („rozhodnutí žalovaného“). Na 11. 5. 2022 v 9:00 předvolal žalobce k jeho převzetí. Žalobce si zásilku převzal dne 3. 5. 2022.
7. V úterý 10. 5. 2022 kolem poledne se na žalovaného obrátil zmocněnec žalobce. Plnou moc mu žalobce udělil téhož dne. Oznámil žalovanému převzetí zastoupení a požádal jej, aby mohl nahlédnout do spisového materiálu, aby žalobci ještě před vydáním rozhodnutí mohl poskytnout právní pomoc. Věděl, že žalovaný má své rozhodnutí vydat o den později. Navrhoval proto, aby žalovaný vydání rozhodnutí zrušil do doby, než se zmocněnec žalobce bude moci seznámit se spisem a doplnit žádost o mezinárodní ochranu.
8. Z historie elektronického dokumentu se žádostí zmocněnce žalobce plyne, že ho hned po poledni dne 10. 5. 2022 zaregistrovala odborná referentka (A. H.). Další referentka (M. Š.) si danou písemnou chvíli po jedné hodině odpolední zobrazila. To o necelou půl hodinu později učinila další referentka (P. K.). Před druhou hodinou odpolední se přidal její kolega

(A. Š.). Pak s danou písemností opět pracovala přechozí referentka (P. K.). A před půl třetí onoho středečního odpoledne jej předala jiné referentce (M. Š.). Ta si danou písemnost zobrazila až ve čtvrtek 12. 5. 2022 před tři čtvrtě na deset. O půl minuty později ji předala další referentce (K. M.). Ta si danou písemnost zobrazila až ve středu 18. 5. 2022 po osmé ráno. Ještě těsně před ní si ji zobrazila jiná odborná referentka (M. K.). Ze spisu neplyne, že by žalovaný jakkoliv na žádost zmocněnce žalobce zareagoval.

9. Dne 11. 5. 2022 se každopádně žalobce k převzetí rozhodnutí žalovaného nedostavil. Ze spisu také plyne, že žalovaný své rozhodnutí předal zmocněnci žalobce do vlastních rukou dne 18. 5. 2022.
10. V již zmíněnou středu 11. 5. 2022 žalovaný tedy vydal své rozhodnutí. Jeho prvním výrokem neudělil žalobci azyl podle § 12, § 13 a § 14 zákona o azylu. Druhým výrokem žalovaný vyloučil žalobce z doplňkové ochrany na základě § 15a zákona o azylu z důvodu spáchání vážného zločinu.
11. Žalovaný v odůvodnění odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 12. 2017, č. j. 6 Azs 309/2016-28 („rozsudek šestého senátu“), podle kterého nelze pojem *vážného zločinu* zužovat jen na definice trestných činů v trestním zákoníku. Je třeba tento pojem vykládat v kontextu kvalifikační směrnice i Úmluvy o právním postavení uprchlíků („Ženevská úmluva“). Připomněl i judikaturu Soudního dvora, podle které vážný zločin, na jehož základě lze žadatele vyloučit z možnosti udělení mezinárodní ochrany, musí dosahovat vysokého stupně závažnosti. Posouzení *vážnosti zločinu* je vždy nezbytné provést konkrétně s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu. Vodítko nabízí Ženevská úmluva, která uvádí demonstrativní výčet faktorů, které je třeba vzít v úvahu – jde o povahu činu, skutečně způsobenou škodu, povahu a výši trestu a také otázku, zda se daný zločin obecně považuje za závažný. Žalovaný dodal, že ho váží rozhodnutí trestních soudů.
12. Žalovaný připomněl, že trestný čin, který žalobce spáchal, je úmyslný a za jeho spáchání lze za okolností jako v případě žalobce – pokud ho spáchal jako člen organizované skupiny a ve velkém rozsahu – uložit trest odnětí svobody s trestní sazbou v rozmezí osm až dvanáct let. Podle § 14 odst. 3 trestního zákoníku se tedy jedná o zvláště závažný zločin. A lze konstatovat, že zločin, který žadatel spáchal, se obecně považuje za vážný.
13. Z rozsudku Krajského soudu v Praze podle žalovaného vyplývá, že ve prospěch žadatele lze přičíst *polehčující okolnosti* spočívající v jeho řádném životě s ohledem na jeho trestní záchovalost, v částečném doznání k trestné činnosti, vyjádření upřímné lítosti nad svou trestnou činností a omluvou za své jednání. Žalobci navíc soud přiznal i další polehčující okolnost, neboť jako spolupracující obviněný vyšší měrou přispěl k objasnění trestné činnosti. *Přítěžující okolností* pak je, že se žalobce se trestného jednání dopustil s rozmyslem, resp. po předchozím uvážení a ze ziskuchtivosti. Žalovaný pak připomněl i výše citované závěry rozsudku Vrchního soudu v Praze, který zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ve vztahu k žalobci, protože trest odnětí svobody šesti let byl v jeho případě nepřiměřeně přísný (viz bod 4 výše).
14. Co se týče povahy zločinu, který žalobce spáchal, žalovaný konstatoval, že šlo o zločin „nesporně vážný“ ve smyslu zákona o azylu, třebaže mu Vrchní soud v Praze nakonec uložil trest pod spodní hranici trestní sazby. Žalovaný hodnotil míru společenské škodlivosti trestné činnosti žalobce a vyhodnotil ji s ohledem na výše uvedené skutečnosti jako vysokou. Dodal, že konopí slouží jako výchozí surovina pro následnou výrobu

marihuany, tedy konopné drogy. I závislost na marihuaně může pro její uživatele mít vážné zdravotní či sociální následky. Závažnost tzv. drogové kriminality plyne ze závažnosti svého dopadu a míry devastacího účinku na psychické i fyzické zdraví konzumentů, ale i celkově na společnost. Užívání drog patří k sociálně patologickým jevům s nejvýraznějšími negativními důsledky. I proto se boj proti tomuto typu kriminality řeší na mezinárodní úrovni. Česko je signatářem některých relevantních úmluv – Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961, Úmluvy o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988.

15. Z těchto úmluv plyne, že OSN považuje nedovolenou výrobu a obchod s psychotropními látkami za vážné ohrožení zdraví a blaha lidí a za jevy nepříznivě ovlivňující ekonomické, kulturní a politické základy společnosti. Ve svém důsledku vedou k rozkladu hospodářství a společnosti a ohrožení stability, bezpečnosti a suverenity států ve všech oblastech a úrovních. Žalobce se tohoto – podle názoru OSN extrémně nebezpečného kriminálního jednání se závažnými společenskými a hospodářskými důsledky a negativními dopady na zdraví a životy dotčených osob – dopouštěl jako člen organizované skupiny a ve velkém rozsahu. V úmyslu opatřit si tímto způsobem materiální prospěch bez ohledu na výše popsané závažné negativní dopady trestné činnosti, na níž se aktivně podílel. Podle žalovaného se tedy v jeho případě vzhledem k povaze páchané trestné činnosti, jejího rozsahu a společenské nebezpečnosti jedná o *vážný zločin* podle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu vedoucí k vyloučení z doplňkové ochrany.
16. S ohledem na povahu jednání žalobce, které je neslučitelné s principy, na nichž stojí mezinárodní ochrana, se proto žalovaný rozhodl žalobce podle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu vyloučit z okruhu osob, kterým může v Česku udělit doplňkovou ochranu. Z toho důvodu žalovaný ani neměl povinnost zjišťovat případnou existenci důvodů pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu.

III. Žaloba

17. Žalobce namítá, že žalovaný nesprávně vyhodnotil problémy žalobce, které souvisejí s jeho dluhem vůči spolupachateli trestné činnosti, který je nyní ve Vietnamu. Žalovaný zcela opomíjí, že žalobce dluh splácel podílem na drogové trestné činnosti. Za drogovou trestnou činnost ve Vietnamu hrozí až trest smrti, což je všeobecně známá skutečnost. Pokud by se žalobce měl ve Vietnamu domáhat vnitřní ochrany proti jeho spolupachateli od příslušných orgánů, nemohl by zamlčet spojitost s drogovou trestnou činností, do které se zapojil jen kvůli splacení dluhu. Sám by se uvědoměním příslušných orgánů ohrozil. Nedalo by se vyloučit, že by mu ve Vietnamu hrozilo další trestní stíhání, ve kterém by mu mohli uložit trest smrti.
18. Žalobce poté namítá, že tu nebyly podmínky pro jeho vyloučení z doplňkové ochrany. Ustanovení o vyloučení se na žalobce vůbec neměla uplatnit, protože ho za trestnou činnost odsoudili a není tedy „důvodně podezřelým“ ze spáchání vážného zločinu. Rozhodnutí žalovaného je navíc nepřezkoumatelné, pokud se jedná o naplnění podmínky, že se dopustil *vážného zločinu*. Žalovaný to odůvodňuje zcela obecnými úvahami, které jsou v podstatě jsou jen citacemi příslušných ustanovení trestního zákoníku a mezinárodních úmluv týkajících se omamných a psychotropních látek. Sice popisuje drogovou trestnou činnost žalobce, ale přitom nepřihlíží k tomu, že se jednalo o pěstování marihuany, která je měkkou drogou nezpůsobující závislost, ani vážné zdravotní či sociální

následky. Žalovaný rovněž nezohlednil důležitý fakt, že žalobce byl spolupracujícím obviněným a soud ho podmíněně propustil z výkonu trestu. Z důvodu uvedených individuálních okolností trestná činnost žalobce nenaplnuje pojem *vážný zločin*.

19. Závěrem žalobce namítá, že žalovaný porušil jeho právo na právní zastoupení. Jeho právní zástupce ještě před vydáním rozhodnutí žalovaného požádal, aby mohl nahlédnout do spisu a vyjádřit se před vydáním rozhodnutí. Žalovaný tomuto požadavku nevyhověl, nereagoval na něj a rozhodnutí vydal.

IV. Vyjádření žalovaného

20. Žalovaný reaguje, že důvodem žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany je legalizace jeho pobytu v Česku, protože zde pozbyl pobytové oprávnění kvůli své trestné činnosti. Požádal o mezinárodní ochranu až v době, kdy mu reálně hrozilo vycestování. Žalovaný proto odkazuje žalobce na zákon o pobytu cizinců. Ve zbytku vyjádření žalovaný většinou opakuje, co již uvedl ve svém rozhodnutí. Nelze podle něj bagatelizovat nedovolené trestní jednání žalobce. Žalovaný při neudělení doplňkové ochrany (sic!) pro existenci důvodů podle § 15a zákona o azylu postupoval plně v intencích rozsudku šestého senátu. Vypracoval podrobné odůvodnění spáchaného zločinu. A vzal v úvahu jeho povahu a závažnost či míru účasti na spáchání zločinu
21. Pokud se jedná o neumožnění nahlédnout do spisu právnímu zástupci před vydáním rozhodnutí, žádost podal až po vydání rozhodnutí. Žalobce nebo jeho právní zástupce ostatně mohou do správního spisu nahlédnout u krajského soudu, kam žalovaný spis spolu s vyjádřením zaslal.

V. Posouzení věci krajským soudem

22. Žaloba je přípustná. Podala ji oprávněná osoba v zákonné lhůtě. Krajský soud ve věci rozhodl bez jednání. Postupoval totiž podle § 76 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního, který mu umožňuje zrušit napadené rozhodnutí i bez jednání.
23. Žaloba je *důvodná*.
24. Krajský soud se nejdříve zaměří na otázku vyloučení žalobce z doplňkové ochrany, která tvoří hlavní jádro žaloby. A poté se bude věnovat námitce na porušení práva na právní pomoc.

a. Žalovaný vyloučil žalobce z doplňkové ochrany, aniž by k tomu uvedl odpovídající důvody

Obecné principy

25. Ustanovení § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu stanovuje, že osobě, která spáchala *vážný zločin*, nelze udělit doplňkovou ochranu. Výkladem tohoto pojmu se zabýval rozsudek šestého senátu, na nějž odkazuje i žalovaný. Příběh řešený tímto rozsudkem sdílí vícere podobnosti s příběhem žalobce. Také šlo o vyloučení občana Vietnamu z doplňkové ochrany na základě jeho předcházející drogové činnosti. Krajský soud z tohoto rozsudku proto vyjde také, protože díky tomu žalovanému bude moci přehledně vysvětlit, v čem pochybil.
26. Podle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu, doplňkovou ochranu nelze udělit, je-li *důvodné podezření*, že cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany, se dopustil *vážného zločinu*. Jedná se o promítnutí úpravy v čl. 17 odst. 1 písm. b) kvalifikační

směrnice, podle kterého nemá státní příslušník třetí země nárok na doplňkovou ochranu, *existují-li vážné důvody se domnívat, že se dopustil vážného zločinu*. Tato ustanovení lze samozřejmě aplikovat i na osoby odsouzené za takový zločin. Opačný argument žalobce nemůže obstát, protože pokud se někdo dopustil určitého trestného činu (kde je pak předmětem výkladu, zda jde o *vážný zločin*), pak je zjevné, že nadále trvá důvodné podezření, že se ho dopustil, resp. existují vážné důvody se domnívat, že se ho dopustil.

27. Nejvyšší správní soud v rozsudku šestého senátu vysvětlil, že do 17. 12 2015 obsahovalo relevantní ustanovení zákona o azylu pojem *zvlášť závažný zločin*. Po jeho novelizaci účinné k uvedenému datu daný pojem nahradil pojem *vážný zločin*. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že „změna v ustanovení § 15a odst. 1 zpřesňuje již provedenou transpozici kvalifikační směrnice. Opět se jedná o termín více korespondující s kvalifikační směrnicí. Stejně jako v § 15 se jedná o autonomní pojem azylového, resp. uprchlického práva.“ Paušální závěr, že by pojem *vážný zločin* užitý ve vylučujících klauzulích zákona o azylu měl odpovídat pojmu *zvlášť závažný zločin* podle § 14 odst. 3 věta za středníkem trestního zákoníku (tj. že zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let), je proto třeba označit za zjednodušující a nedostatečně zohledňující povahu azylového práva (bod 10 rozsudku šestého senátu).
28. Ustanovení čl. 17 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice svým zněním s určitými odchylkami odpovídá čl. 12 odst. 2 písm. b) kvalifikační směrnice, který vymezuje důvody vylučující osobu z postavení uprchlíka [v českém právu mu v zásadě odpovídá § 15 odst. 1 písm. b) zákona o azylu]. Toto ustanovení má základ v Ženevské úmluvě, jejíž čl. 1 odst. F písm. b) vylučuje její aplikaci na osobu, „o níž jsou vážné důvody domnívat se, že se dopustila vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než jí bylo povoleno se tam usadit jako uprchlík“. Všechna citovaná ustanovení tedy vylučují přiznání mezinárodní ochrany cizinci, u něhož je důvodné podezření, že se dopustil *vážného (...) zločinu*. Pojmy užitý v § 15 odst. 1 písm. b) a v § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu jsou synonyma. Výklad pojmu *vážný zločin* v § 15a zákona o azylu v souvislosti s doplňkovou ochranou tak musí být v souladu s významem, jaký mu ve vztahu k azylu připisuje Ženevská úmluva i kvalifikační směrnice (bod 11 rozsudku šestého senátu).
29. Nejvyšší správní soud poté dovodil určitá výkladová vodítka pro výklad Ženevské úmluvy z *Příručky k postupům pro určování právního postavení uprchlíků a vybraná doporučení UNHCR z oblasti mezinárodní ochrany* vydané Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky („příručka UNHCR“). Ta v bodu 155 uvádí: „Co představuje ‚vážný‘ nepolitický zločin pro účely této exkluzivní klauzule, je obtížné definovat, a to zejména z toho důvodu, že termín ‚zločin‘ má různé konotace v různých právních systémech. V některých zemích slovo ‚zločin‘ označuje pouze trestné činy vážného charakteru. V jiných zemích může znamenat cokoli od drobné krádeže až po vraždu. V tomto kontextu však ‚závažný‘ zločin musí být hrdelním zločinem nebo velmi závažným trestu podléhajícím činem. Méně závažné trestné činy podléhající mírným trestům nejsou důvodem pro vyloučení podle článku 1F (b), i když jsou technicky označovány za ‚zločiny‘ v trestním právu dotyčné země.“ (bod 12 rozsudku šestého senátu).
30. Pro hodnocení charakteru spáchaného činu příručka UNHCR vyžaduje vzít v úvahu všechny relevantní skutečnosti, včetně veškerých polehčujících okolností. „Je rovněž nutné

vzít na zřetel veškeré přitěžující okolnosti jako např. ten fakt, že žadatel má záznam v rejstříku trestů. Skutečnost, že žadatel usvědčený z vážného nepolitického zločinu si již odpykal svůj trest, nebo mu byla udělena milost nebo se na něj vztahovala amnestie, je rovněž relevantní. V posledně uvedeném případě existuje presumpce, že exkluzivní klauzuli již nelze uplatnit, pokud se neprokáže, že navzdory omilostnění nebo amnestii stále převažuje kriminální charakter žadatele.“ (bod 157 příručky UNHCR, jak jej cituje bod 12 rozsudku šestého senátu).

31. Rozsudek šestého senátu (bod 13) také připomíná, že se výkladem pojmu *závažný nepolitický čin* v čl. 12 odst. 2 písm. b) kvalifikační směrnice zabýval Soudní dvůr EU v rozsudku ze dne 9. 11. 2010 ve spojených věcech C-57/09 a C-101/09, *Spolková republika Německo proti B a D* („rozsudek B a D“). V něm dospěl k závěru, že vyloučení osoby z postavení uprchlíka podmiňuje individuální přezkum konkrétních skutečností (bod 94 rozsudku B a D). Generální advokát Paolo Mengozzi ve svém stanovisku k této věci ve vztahu ke znakům *závažnosti a zločinu* napsal, že „z přípravných prací na Úmluvě a ze systematického výkladu čl. 1F písm. b), jakož i obecněji z povahy a účelu tohoto ustanovení vyplývá, že se důvod vyloučení, který je v něm stanoven, použije pouze v případě vysokého stupně závažnosti dotčeného zločinu. (...). Posouzení závažnosti zločinu musí být konkrétně prováděno případ od případu ve světle všech polehčujících a přitěžujících okolností, a rovněž všech dalších relevantních subjektivních nebo objektivních okolností, ať již nastaly před předmětným chováním nebo po něm, a vyžaduje přijetí spíše mezinárodních, než místních standardů. Toto posouzení nevyhnutelně ponechává orgánu pověřenému jeho provedením velkou volnost rozhodování. Mezi faktory, které je třeba vzít v úvahu, UNHCR (...) demonstrativně uvádí povahu činu, skutečně způsobenou škodu, postup použitý pro zahájení trestního stíhání, povahu trestu a skutečnost, zda většina soudů považuje tento čin za vážný zločin. Zvláště je třeba vzít v úvahu výši stanoveného nebo skutečně uloženého trestu (...), ačkoli se nejedná o prvek, který je sám o sobě rozhodující, (...).“ (odstavce 51 až 53 stanoviska generálního advokáta).
32. Rozsudek šestého senátu z toho dovozuje, že závěr o tom, že se žadatel o mezinárodní ochranu dopustil *vážného zločinu*, kvůli čemuž mu nelze udělit doplňkovou ochranu, se nedá odůvodnit pouze s odkazem na to, že ho trestní soud shledal vinným ze spáchání činu, který vnitrostátní trestní právo označuje za zvlášť závažný zločin. Ačkoli může být kvalifikace činu z hlediska terminologie trestního práva jedním z kritérií, ke kterým žalovaný musí přihlídnout (jakkoli kritériem výchozím), z hlediska požadavku souladnosti rozhodnutí o mezinárodní ochraně s kvalifikační směrnicí nemůže být jediným. V kontextu konkrétního případu budou dalšími okolnostmi, které je třeba vzít v úvahu: (1) povaha a závažnost činu spáchaného žadatelem o mezinárodní ochranu, v souvislosti s ní (2) výše uloženého trestu, (3) míra účasti stěžovatele na trestné činnosti, (4) skutečnost, že nedošlo k dokonání trestného činu (včetně příčiny, proč se tak nestalo) či (5) skutečnost, že stěžovatel již trest odnětí svobody vykonal (bod 14 rozsudku šestého senátu).

Použití obecných principů v konkrétních okolnostech této věci

33. V kontextu věci žalobce, jde z hlediska faktorů, které demonstrativně uvádí rozsudek šestého senátu, zejména o to, zda žalovaný dostatečně posoudil: (1) povahu a závažnost činu spáchaného žalobcem a v souvislosti s ní, (2) výši uloženého trestu a (3) míru účasti

žalobce na trestné činnosti. Žalobce a jeho spolupachatelé totiž trestný čin ve smyslu čtvrtého kritéria dokonali. A z pohledu pátého kritéria je žalobce stále ve zkušební době.

34. Žalovaný ve vyjádření k žalobě vyjádřil své přesvědčení o tom, že posouzení trestného činu žalobce bylo plně v intencích rozsudku šestého senátu. Žalovaný zřejmě opravdu zamýšlel podle něj postupovat (viz bod 11 výše). Ve skutečnosti ho však nenásledoval. Pouze formálně vyjmenoval některá relevantní kritéria, aniž by je reálně vzal do úvahy.
35. Úvodem žalovaný uvádí, že trestný čin, který žalobce spáchal, je zvláště závažným zločinem, který se podle žalovaného obecně považuje za vážný. Dále žalovaný připomíná relevantní okolnosti individuálního případu. K povaze zločinu uvádí jak polehčující, tak přitěžující okolnosti. *Polehčující* spočívají v nízké míře zapojení žalobce v trestné činnosti organizované skupiny a že vystupoval na hierarchicky nižší postavené pozici tzv. „zahradníka“. Žalobce byl také do té doby bezúhonný, částečně se doznal k trestné činnosti, upřímně ji litoval a omluvil se. Navíc spolupracoval během vyšetřování a přispěl k objasnění trestné činnosti. Žalovaný uvádí, že tyto okolnosti reflektoval i Vrchní soud v Praze, který snížil žalobcům trest pod dolní hranici trestní sazby.
36. Jako *přitěžující okolnosti* žalovaný uvádí, že se žalobce dopustil trestného činu s rozmyslem a ze ziskuchtivosti. *Nepokračuje ovšem v posuzování individuálních okolností týkajících se vážnosti trestného činu.* Po formálním výčtu jednotlivých okolností postupuje jen v teoretické a nekonkrétní rovině, kde vlastně jen odkazuje na obecně pojatý argument, že trestný čin spáchaný žalobcem je zvláště závažným zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s psychotropními látkami. Na individuální okolnosti pojící se žalobcem už poté zapomněl.
37. Nosný argument žalovaného dokazující vážnost trestného činu spáchaného žalobcem totiž spočívá v obecném konstatování o škodlivosti drogové kriminality, kterou vnitrostátní právo považuje za zvláště závažný zločin a mezinárodní právo ji považuje za společensky škodlivou (viz body 14 až 15 výše). I když úmyslem žalovaného mohlo být, aby v intencích rozsudku šestého senátu zvážil všechny relevantní okolnosti individuálního případu žalobce, v důsledku minul svůj cíl. S tím se ovšem nelze spokojit. Takováto obecná argumentace zde nemůže být „esem“, které přebíje povinnost žalovaného odůvodnit konkrétnější kritéria *vážnosti zločinu* předvídané judikaturou.
38. U některých závažných úmyslných trestných činů proti životu, lidské důstojnosti nebo svobodě člověka, jako jsou vražda nebo znásilnění, bude již jejich typová škodlivost rozhodujícím faktorem, který téměř vždy povede k vyloučení žadatele z možnosti získat doplňkovou ochranu. I drogovou trestnou činností lze obecně považovat za poměrně závažnou, obzvláště jde-li o případ jejího spáchání v rámci organizované skupiny, jak ostatně podrobně uvádí ve svém rozhodnutí i žalovaný. *Zároveň ale nelze tvrdit, že si každý, kdo se dopustil drogového trestného činu, nezaslouží doplňkovou ochranu.* V těchto případech bude naopak velice důležité zkoumat míru zapojení žadatele o mezinárodní ochranu do konkrétní činnosti ve prospěch organizované skupiny, jeho pohnutky i výši skutečně uloženého trestu. A ty pak bude třeba vyvažovat s povahou drogové kriminality.
39. V případě žalobce přitom existuje několik skutečností, které v očích krajského soudu mohou vyvážit to, že se dopustil drogového trestného činu. I sám žalovaný uznává, že žalobce měl v hierarchii skupiny nízké postavení. Nepodílel se na distribuci omamných látek, ke svému činu se doznal, litoval ho. A stal se spolupracujícím obviněným, díky čemuž přispěl k objasnění stíhané trestné činnosti. Dokonce mu oba soudy uložily trest

pod spodní hranicí zákonné sazby a odvolací soud i takto vyměřený trest ještě snížil. Všechny tyto skutečnosti jdou ve prospěch žalobce.

40. V podstatě jediné negativní okolnosti spáchání trestného činu, které žalovaný zmiňuje, jsou rozmysl a ziskuchtivost žalobce. Žalobce však v řízení zároveň uváděl, že ho k trestné činnosti dovedla snaha získat peníze na léčbu nemocné matky. To žalovaný přehlíží a v odůvodnění svého rozhodnutí se k tomu nevyjadřuje. Kromě toho trestní soudy v žalobcově trestní věci o těchto přitěžujících okolnostech nehovoří (viz bod 68 rozsudku Krajského soudu v Praze, který Vrchní soud v Praze v této části zrušil a výrok o trestu změnil – v bodě 19 každopádně taky o těchto přitěžujících okolnostech nehovoří). Krajskému soudu proto ani není jasné, proč a odkud je žalovaný dovozuje a zdůrazňuje. Je ve výsledku přísnější než trestní soudy. Označovat snahu získat peníze na léčbu nemocné matky za ziskuchtivost se navíc krajskému soudu jeví z lidského pohledu jako neudržitelné.
41. Krajský soud se proto ve výsledku s ohledem na konkrétní okolnosti věci z rozhodnutí žalovaného nedovídá, jak při hodnocení, zda žalobce vyloučit z doplňkové ochrany, zohlednil (1) povahu a závažnost činu, který konkrétně on spáchal. Ani se nedozvěděl, jakou roli hrála pro žalovaného (2) konečná výše uloženého trestu (již prvostupňovým soudem uloženého pod dolní hranicí trestní sazby). A co vzal žalovaný v potaz v otázce (3) míry účasti žalobce na trestné činnosti. Z hlediska požadavků judikatury nepostačuje pouhá formální zmínka žalovaného, že by se podle rozsudku šestého senátu měl těmito kritérii zabývat, aniž by se jimi reálně zabýval, a namísto toho rozsáhle, v čistě obecné teoretické rovině označil drogovou trestnou činnost za závažnou. Žalovaný v konečném důsledku – aniž by vzal v potaz individuální okolnosti žalobcova případu – rozhodl automaticky na základě jediné okolnosti – že jde o zvlášť závažný drogový trestný čin.
42. Rozhodnutí žalovaného je tedy ve světle příslušné judikatury nepřezkoumatelné, protože ve skutečnosti postrádá judikaturou požadované důvody, ze kterých by žalovaný mohl odvodit, že se žalobce dopustil *vážného zločinu* podle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu. To bude muset v novém řízení napravit a pečlivě své rozhodnutí – pokud se tedy opět vydá cestou vyloučení žalobce z doplňkové ochrany – ve světle judikturních požadavků shrnutých výše odůvodnit.

b. Žalovaný porušil právo žalobce na právní pomoc

43. Žalobce dále namítá, že žalovaný neumožnil jeho právnímu zástupci poskytnout mu účinnou právní pomoc.
44. Jak plyne z judikatury Ústavního soudu, nezbytným předpokladem přístupu k právní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod („Listina“) – ať už před nezávislým a nestranným soudem nebo ve stanovených případech u jiného orgánu (zde tedy žalovaného) – je právo na právní pomoc. Ustanovení čl. 37 odst. 2 Listiny výslovně stanovuje, že *každý* má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či *orgány veřejné správy*. Od počátku řízení. Ústavní soud ve své judikatuře také zdůrazňuje vztah práva na právní pomoc k *zákazu diskriminace* zakotvenému v čl. 3 odst. 1 Listiny, který stanoví, že základní práva a svobody náleží všem osobám bez rozdílu. (srov. nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21, body 32-33).
45. Ústavní soud k interpretaci práva na právní pomoc dále uvádí, že toto právo má dvojí povahu. Zaručuje jednak právo na právní pomoc každému, tedy aby se mohl nechat v

řízení zastupovat osobou znalou práva (zpravidla advokátem), přičemž *do tohoto práva může stát zasahovat jen zcela výjimečně*, například z důvodu zneužití práva. Současně však právo na právní pomoc stanovuje tzv. pozitivní závazky, které musí stát plnit. Východiskem je umožnit přístup k orgánu ochrany práva (soudu či jinému stanovenému orgánu), tedy zajištění práva na právní pomoc v obecné rovině. Stát musí zajistit, že účastníci řízení mají přístup k právní pomoci prakticky a účinně, nikoliv pouze teoreticky. Právní pomoc se vztahuje na *všechny fáze řízení* a nepochybně zahrnuje i právní pomoc při podávání opravných prostředků. Z požadavku, aby ústavně zaručené právo na právní pomoc bylo v praxi účinné, Ústavní soud dovozuje povinnost všech orgánů veřejné moci vykládat instituty podústavního práva při zohlednění základního práva na právní pomoc způsobem, který toto právo respektuje a podporuje, a nikoliv tak, že je v důsledku popírá (viz výše citovaný nálezní Pl. ÚS 44/21, body 34-35).

46. Je také třeba připomenout slova Ústavního soudu z nálezu ze dne 29. 11. 2016 sp. zn. I. ÚS 630/16, že v případě cizinců existuje zvláštní potřeba účinné právní pomoci. Jsou totiž v neznámém prostředí, neznají jazyk, neorientují se v právním systému daného státu a může jim hrozit závažná újma na jejich právech, pokud by se museli vrátit do země původu. Pouze s pomocí kvalifikované právní pomoci lze zajistit, že plně pochopí význam a důsledky všech právních řízení, která se s nimi vedou, včetně všech právních možností, které se jim nabízejí. To je i případ žalobce.
47. V konkrétních okolnostech této věci je třeba uznat, že žalobce zmocnil svého advokáta „na poslední chvíli“. Stalo se tak ovšem ještě před vydáním rozhodnutí. Žalovaný nemá pravdu, pokud ve vyjádření k žalobě tvrdí opak a považuje zřejmě za den vydání rozhodnutí datum 21. 4. 2022, který označil své rozhodnutí. Podle § 71 odst. 2 písm. a) správního řádu se vydáním rozhodnutí v kontextu řízení o žádosti o mezinárodní ochranu rozumí *úkon směřující k doručení stejnopisu písemného vyhotovení rozhodnutí, provádí-li ho správní orgán sám*. V souladu s § 24a odst. 1 zákona o azylu se totiž stejnopis písemného vyhotovení rozhodnutí účastníku řízení ve věci mezinárodní ochrany doručí v místě a čase stanoveném v písemné výzvě k převzetí rozhodnutí. V tomto místě a čase dojde k předání (a převzetí) a tím i vydání rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu ve smyslu § 71 odst. 2 písm. a) správního řádu (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 2. 6. 2021, č. j. 41 Az 31/2020-72, bod 21). To se mělo stát ve středu 11. 5. 2022 ráno. Žalobce se k převzetí rozhodnutí žalovaného ovšem nedostavil a podle § 24a odst. 2 zákona o azylu se proto v daný moment stalo doručeným. Šlo tedy i o den vydání rozhodnutí.
48. Advokát žalobce se přitom na žalovaného obrátil den před vydáním rozhodnutí. Krajský soud pro jistotu připomíná, že podání učiněné prostřednictvím datové schránky vůči orgánu veřejné moci se považuje za doručené okamžikem dodání datové zprávy do schránky orgánu veřejné moci (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 7. 2010, č. j. 9 Afs 28/2010-79, či nálezní Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012 sp. zn. II. ÚS 3518/11). S jeho písemností pak na straně žalovaného pracovalo minimálně sedm osob. Žalovaný proto nemůže tvrdit, že se s ní včas před vydáním rozhodnutí neseznámil, nebo že by snad nebyla v jeho dispozici.
49. Za první pochybení žalovaného krajský soud považuje, že zvolil ve vztahu k žádosti zmocněnce žalobce taktiku „mrtvého brouka“. Zmocněnci (ani žalobci) nikdo ze všech osob, které s danou písemností pracovaly, nic nenapsal, nijak na ni nezareagoval a nijak ho o ničem neuvědomil. Krajský soud by mohl hodnotit jinak, pokud by žalovaný alespoň zmocněnci napsal, že mu z určitých konkrétních důvodů nevyhoví. V tomto případě však

žalovaný neučinil nic. Tak důležitou záruku spravedlivého procesu, jakou je právo na právní pomoc, ovšem nelze „vymlčet“. Jisté nepochopení významu práva na právní pomoc žalovaný ostatně vykázal i ve vyjádření k žalobě, pokud žalobci a jeho zmocněnci vzkázal, že mohou nahlédnout do spisu u krajského soudu.

50. Krajský soud navíc musí dodat, že by se v této věci vůbec nic nestalo, pokud by žalovaný dal průchod právu žalobce na právní pomoc a vydání rozhodnutí by odložil. Základní lhůta pro rozhodnutí v řízení o žádosti o mezinárodní ochranu je sice bezodkladně, její maximální hranice ovšem činí *šest měsíců od poskytnutí údajů k podané žádosti* (§ 27 odst. 1 zákona o azylu). Ze správního spisu vyplývá, že žalobce poskytl údaje žalovanému dne 15. 2. 2022. Ke dni vydání rozhodnutí 11. 5. 2022 tudíž hypoteticky zbývala žalovanému víc než polovina času lhůty k vydání rozhodnutí. Tím spíše se jeho postup – vydání rozhodnutí beze slova v reakci na žádost zmocněnce o možnost poskytnout žalobci právní pomoc a bez ohledu na ni – jeví být nepřiměřeným.
51. Jak plyne z výše zmiňované judikatury, právo na právní pomoc se uplatní ve všech fázích řízení. Veřejná moc ho může omezovat jen zcela výjimečně. V případě cizinců navíc existuje zvláštní potřeba účinné právní pomoci, aby mohli pochopit veškeré procesní dění a bránit se případné újmě hrozící v důsledku vycestování. Lze také dodat, že řízení o žádosti o mezinárodní ochranu je jednoinstanční. Proti rozhodnutí žalovaného nemohl žalobce podat odvolání. Tím spíše měl žalovaný – ač se zmocněnec na něj obrátil den před původně plánovaným dnem vydání rozhodnutí a sám (tehdy nezastoupený) žalobce měl předtím příležitost se seznámit s podklady rozhodnutí a vyjádřit se k nim – dát ještě zmocněnci přiměřený časový prostor, aby právně žalobci pomohl. Mohl tím totiž předejít chybám, kterých se dopustil při vyloučení žalobce z doplňkové ochrany, na něž žalobce musel důvodně poukázat až v žalobě ke krajskému soudu.
52. Právní zástupci žadatelů o mezinárodní ochranu totiž nejsou „jen oponenty“ žalovaného, ale důležitou součástí hledání spravedlnosti v těchto řízeních. Poukazují totiž na okolnosti, které mohou mít pro posouzení žádosti význam, a zajišťují, že se s nimi žalovaný proto vypořádá, včetně náležitého odůvodnění reagujícího na jejich námitky. Napomáhají tím i kvalitě rozhodnutí žalovaného. Chybějící právní pomoc se i v tomto směru projevila v této věci, protože žalovaný bez potřebného argumentačního impulsu od žalobce, na něž by mohl hlouběji a přesněji zareagovat, odůvodnil jeho vyloučení z doplňkové ochrany nepřezkoumatelně. Žalovaný jako by již chtěl zkrátka vydat své nachystané rozhodnutí „za každou cenu“. Ten spěch se ovšem na výsledné kvalitě rozhodnutí projevil. Lze shrnout, že žalovaný nezohlednil právo žalobce na právní pomoc způsobem, který toto právo respektuje a podporuje, jak vyžaduje judikatura Ústavního soudu. Jeho smysl a účel ve výsledku naopak vyprázdnil a popřel.
53. Žalobní námitky poukazující na porušení práva žalobce na právní pomoc jsou proto taktéž důvodné.

c. Zbylé námitky

54. S ohledem na výše uvedené důvody, které vedou ke zrušení rozhodnutí žalovaného, krajský soud nepovažuje za nutné vypořádávat zbylé námitky žalobce týkající se hlavně azylu. Žalovaný na ně ostatně bude moci jako první zareagovat v novém řízení, jakmile již dá průchod právu žalobce na právní pomoc, pokud advokát žalobce tyto námitky opět vznese. Rolí krajského soudu v případě podání další žaloby pak bude přezkoumat, jak je žalovaný vypořádá.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

55. Krajský soud tedy z výše uvedených důvodů zrušil rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm žalovaného váže právní názor vyjádřený v tomto rozsudku.
56. Žalobce byl ve věci úspěšný, proto mu vzniklo právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Výrokem II. tohoto rozsudku soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci do třiceti dnů od právní moci rozsudku náhradu nákladů řízení o žalobě v celkové výši 8.228 Kč. Tato částka se skládá z odměny zástupce žalobce ve výši za 6.200 Kč za dva úkony právní služby, spočívající v přípravě a převzetí věci podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu a podání žaloby podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu. K tomu je třeba připočíst paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu za dva úkony právní služby po 300 Kč. Tuto částku krajský soud navýšil o DPH, protože advokát doložil, že je jejím plátcem.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnícké vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno, 31. ledna 2023

Martin Kopa, v. r.
samosoudce